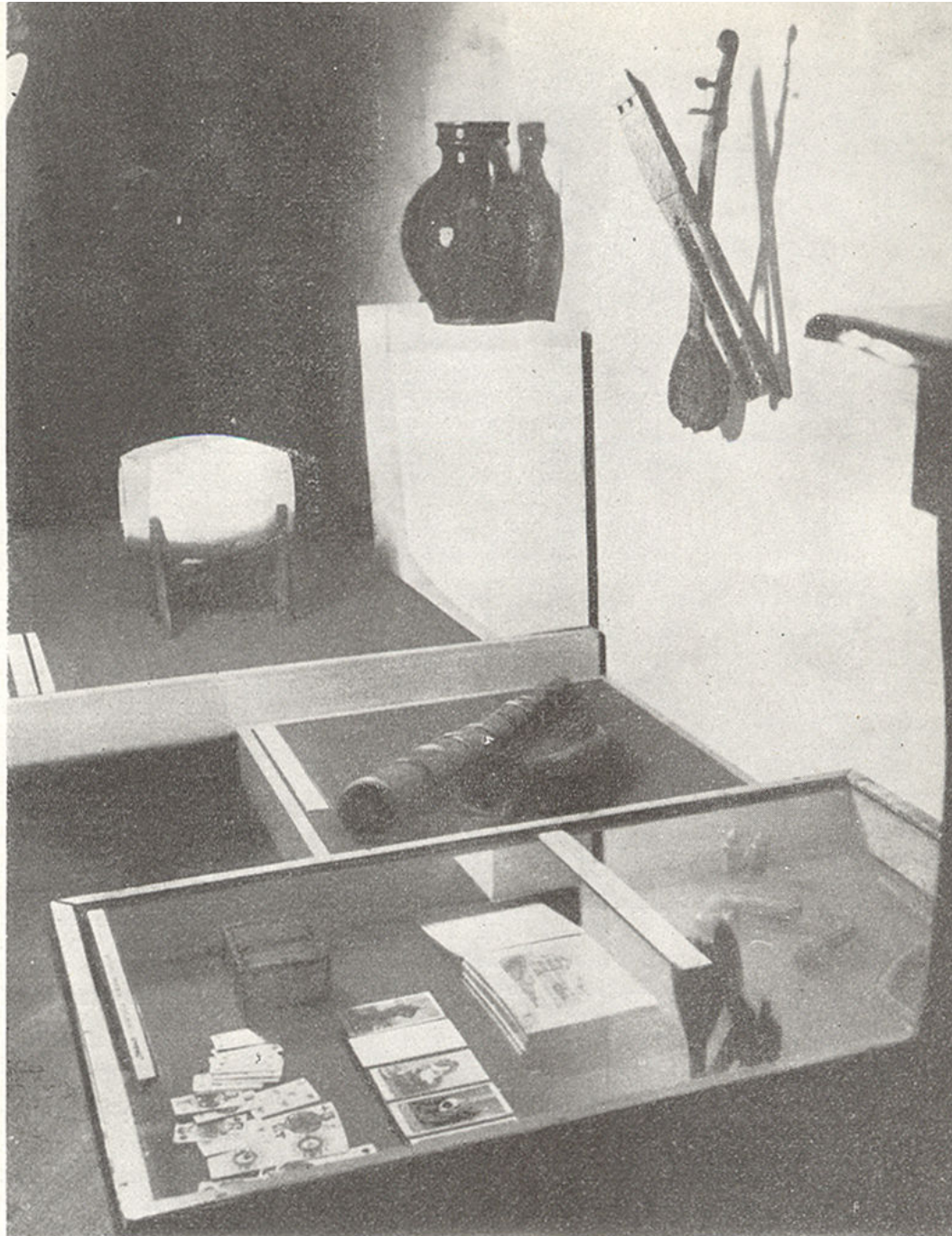

Detalj spomen-izložbe
u Muzeju grada Zagreba

PRVA DALMATINSKO-HRVATSKO-SLAVONSKA GOSPODARSKA IZLOŽBA U ZAGREBU 1864.

Spomen-izložba Muzeja grada Zagreba, studeni 1964.

Povodom stogodišnjice te najveće i najznačajnije privredne manifestacije Hrvatske onoga doba priredio je Muzej grada Zagreba u suradnji s Povijesnim društvom Hrvatske veoma zanimljivu izložbu. Velikim trudom i suradnjom mnogih muzeja te nekih privatnih zbirki i dr Miroslave Despot uspjele je skupiti u pet prostorija znatan broj izložaka s prvotne izložbe i obilnu pisanu te ilustrativnu dokumentaciju u vezi s tom priredbom.

Uvodna dvorana prikazuje u glavnim tačkama s onodobnim ilustracijama povijest većih izložaba u Evropi, a napose na

području današnje Jugoslavije uključivši i organizaciju zagrebačke izložbe 1864. godine. U drugoj dvorani nalazimo izvatke onodobnih novinskih osvrtâ na tu priredbu, statistiku izlagača, onodobne ilustracije te izložbe, reklame izlagača te srebrnu medalju — znak odlikovanja, koji su porotnici dosudili pojedinim izložiteljima.

Treća prostorija sadrži niz etnografskih predmeta, koji predstavljaju XVII i XIX podrazred izložbe 1864. »Pletene tkane i predene tvornine, bud sirove bud bijeljene bud bojadisane i vezarije« te »kožuhe (šube) i odijelio svake vrsti«. U četvrtom

Album »Uspomenica« izdan povodom izložbe u Zagrebu 1864. godine

odjelu srećemo se s drvenim plugom, drljačom i drugim »gospodarstvenim oruđem«. Peta i najveća dvorana sadrži ostale »podrazrede«. Tu su izloženi: pokućstvo, kovna, staklena, i glinena roba, narodna gradska nošnja i vezivo, glazbala, tiskarski i knjigovežni proizvodi, učila i radovi učenika, »stari rukopisi i ine starine«, »slikarije, risarije, obrasci i kipotvorine«, »bakrorezi, kamenopisi i svjetlopiši« te napokon »Uspomenica«, odnosno album izdan povodom izložbe 1864. godine.

Današnja spomen-izložba omogućuje nam da vidimo barem dvije od 13 »izvršno izrađenih stolicah, poklonjenih Jugoslavenskoj akademiji«, za koje je porota 1864. podijelila srebrnu kolajnu »vrijednom zboru karlovačkih gospodah«. Neusporedivo je stvarniji i jači taj neposredni naš doživljaj od one nejasne predodžbe, koju nam pruža stari katalog izložbe navodeći »1 sediljku sa 12 stolicah umjetno vezanih«. Čitamo li dalje u katalogu o »slikama sa mastima od slikara Zaschea i to... izgled iz vidika pram mirnoj kolibi i pram Jurjavesi, noćolik iz jezera Jurjaves«, koliko je vredniji naš susret s tim djelima samima, s »bakrorezom grada Dubice od god. 1685. rezanim od slavnoga pisca i bakroresca Pavla Vitezovića senjanina«. Tu vidimo

također izvornu sliku trga Harmice u Zagrebu, koju je »iz vlasih izveo Sandegiacomo« i dobio srebrnu medalju 1864. Do nje je »po naravi risana realska škola na Griču prije pregrađenja« rad Josipa Svobode 1862. U nizu litografija s juga, prema fotografiji, a pored nekoliko Albrechtovih »kamenopisa« slijede fotografski radovi Pommera, Švoisera, karte za igru, proizvod Ferde Fellnera u Zagrebu, posude od kamenine iz zagrebačke i krapinske tvornice, staklo iz Osretka i iz Zvečeva, »Ogledalo književne povijesti jugoslavjanske« Šime Ljubića, tiskano na Rijeci 1864, operu »Ljubav i zloba« Vatroslava Lisinskoga, »Listine hrvatske« Ivana Kukuljevića i niz drugih djela, kojima su se tada ponosili ne samo pisci odnosno kompozitari nego i tiskari i knjigovešci.

Neke sudjelovače predstavili su nam priređivači na pr. izvornim cimerom trgovine kod »7 zvjezdah« na Kaptolu u Zagrebu, koja je u katalogu preporučivala svoju prekomorsku robu, mastila i papire u najboljem i bogatom izboru, dok je američka tvrtka Wheeler & Wilson predočena reprodukcijom onodobne ilustrirane reklame sa slikom šivaćeg stroja, kakav je tada proizvodila, dok lokomobile i druge strojeve engleske i druge proizvodnje vidimo što na slikama izložbe što na oglasima iz kataloga.

Muzej grada Zagreba izdao je ukusan mali katalog te spomen-izložbe, gdje su priređivači iznijeli mnogobrojne poteškoće, koje su uvjetovale opseg sadašnje izložbe, a naglasili su izvanredno značenje prvotne priredbe. Šest reprodukcija prikazuje izvornu naslovnu stranu kataloga izložbe 1864. i sliku izložbe pred današnjom zgradom sveučilišnog rektorata na trgu Maršala Tita, te nekoliko izložaka.

Uistinu možemo zahvaliti priređivačima te spomen-izložbe što su na taj način oživjeli pred nama rezultate onog razdoblja naše privrede i kulture, te nam omogućili da ocijenimo velik raspon napretka, koji nas dijeli danas od 1864.

Nadamo se da će ta spomen-izložba potaknuti mnoge ustanove i pojedince da još naknadno prepoznaju u starom katalogu neke predmete, što su prije sto godina reprezentirali naša dostignuća. Bilo bi korisno da se podaci o takvim spomenicima dostave Muzeju grada Zagreba, kako bi za kasnije istraživače bila sačuvana što potpunija autentična svjedočanstva.

Ivan Bach